פינחס ג

א. אויפן פסוק[1] „ומנחתם ונסכיהם לפרים" — וואָס שטייט ביי די קרבנות פון דעם צווייטן טאָג סוכות — איז רש"י מפרש: פרי החג שבעים הם, כנגד שבעים אומות שמתמעטים והולכים, סימן כלי להם, ובימי המקדש היו מגינין עליהם מן היסורין.

ווי מען לערנט בפשטות, איז ביי רש"י'ן קשה: ווי קומט עס אָז די פרי החג זיינען „פוחתין והולכין"[2]? און ער פאַרענטפערט[3], אָז די פרי החג זיינען „כנגד שבעים אומות שמתמעטים והולכים".

לויט דעם איז אויך פאַרשטאַנדיק פאַרוואָס רש"י שטעלט אָט דעם פירוש ערשט ביי די פסוקים פון דעם צווייטן טאָג סוכות — און ניט גלייך ביים ערשטן טאָג — ווייל די שוועריקייט אין פסוק (וואָס איז מכריח דעם פירוש אָז די פרי החג זיינען כנגד שבעים אומות) ווערט ערשט ביים צווייטן טאָג[4], וואו מען זעט אָז פרי החג פוחתין והולכין.

עס איז אָבער תמוה ביותר: דעם ענין פון פוחתין והולכין זעט מען גלייך אין דעם ערשטן פסוק פון די קרבנות של יום השני — „וביום השני פרים וגו' שנים עשר" (מיט איינעם וויניקער ווי ביום הראשון); היינט פאַרוואָס וואָרט אָפּ רש"י מיט זיין פירוש ביזן פסוק שלאח"ז — „ומנחתם ונסכיהם לפרים"?!

די תמי' אין דעם איז נאָך גרעסער: אין דעם פסוק ווערט גאָרניט דער־מאָנט דער מספר הפרים!

ב. אויך אין דעם עצם פירוש פון רש"י איז תמוה — ער איז זיך לכאורה סותר מיני' וביי':

ער הויבט אָן זיין פירוש זאָגנדיק אָז דאָס וואָס די פרי החג זיינען כנגד די שבעים אומות, איז אין אָן אופן פון (מתמעטים והולכים —) „סימן כלי להם", און איז גלייך ממשיך להיפך, אָז „בימי המקדש" האָבן די קרבנות ניט נאָר ניט געבראַכט זייער כלי, נאָר אדרבה: „היו מגינין עליהם כו'"[5]?!

און אע"פ אָז מען קען זאָגן, אָז די צוויי פאַרקערטע פעולות זיינען פאַר־בונדן מיט באַזונדערע ענינים — דער „סימן כלי להם" איז בלויז מצד דעם מספר הפרים, אָבער די הקרבת קרבנות האָט אויפגעטאָן אָ הגנה אויף זיי — איז אָבער נאָך אַלץ תמוה:

א) למאי נפק"מ דאָ אין פי' הפסוק אָז „ובימי המקדש היו מגינין עליהם כו'"?

---

1) פרשתנו כט, יח.

2) לשון רש"י לעיל כח, כד (ועד"ז לקמן כט, לו). וראה שבת כא, ב „פוחת והולך". ובסוכה (מז, א) „מתמעטין והולכין" (כהמשך לשון רש"י כאן בנוגע להאומות (וראה לקמן הערה 7). וכ"ה ברש"י שבת שם ד"ה פרי. ועוד). ואכ"מ.

3) וראה רש"י לקמן פסוק לו ממדרש תנחומא: למדה תורה כו'. אבל אי"ז פירוש שני בטעם שפוחתין והולכין, כמשנ"ת בשיחת ש"פ פנחס תשכ"ז.

4) ע"ד פרש"י גבי קרבנות הנשיאים בפ' נשא, שכתב הרמזים דר"מ הדרשן גבי הקרבנות דיום השני (ז, יט ואילך), כמשנ"ת בארוכה בלקו"ש ח"ח ע' 41 ואילך.

5) וכמפורש באברבנאל כאן: „יש להם ז' שתי דעות, האחד . . כדי שיתקיימו . . השני הוא כדי שיכלו". ולהעיר שבבחיי לעיל (כט, יג) הובא רק זה ש„מתמעטים והולכים . . סימן כלי", ולא זה שהיו מגינין עליהם כו', וראה לקמן הערה 16.

ב) ועיקר: סו"ס איז דאָס אַ תרתי דסתרי — ווי קען זיין אַז די זעלבע קרבנות זאָלן האָבן סתירה־דיקע פעולות: סימן כלי' און מגינין?!

ג. אויך זיינען פאָראַן כמה דיוקים אין לשון רש"י, ומהם:

א) וויבאַלד אַז רש"י קומט פאַר־ענטפערן פאַרוואָאָס די פרי החג זיינען פוחתין והולכין, האָט ער דערמיט גע־דאַרפט אָנהויבן פירושו: „לפרים — כנגד האומות שמתמעטים והולכים סימן כלי' להם" (וכיו"ב), און דערנאָך מבסס זיין דעם פירוש מיט אַ ראי': „ו(לכן) מספרם שבעים כנגד שבעים אומות" (וכיו"ב) — פאַרוואָאָס הויבט אָן רש"י מיטן ביאור אויף מספר הכללי פון די פרים, און ערשט דערנאָך זאָגט ער „שמתמעטים והולכים"?

נאָך מער: אין דעם המשך הענין, הפירוש אויף „ולכבשים"[6], הויבט אָן טאָקע רש"י זיין פירוש „כנגד ישראל . . והם קבועים" (ניט ווי די פרי החג וואָס פוחתין והולכין) — און ערשט דערנאָך איז ער מבאר „ומנינן צ"ח כו'".

ב) וואָס איז די אריכות הלשון אין רש"י „(שמתמעטים והולכים) סימן כלי' להם" — לכאורה וואָלט געווען גענוג ווען רש"י זאָגט „(כנגד שבעים אומות) שמתמעטים והולכים"[7]? וע"ד ווי דער לשון וואָס רש"י אַליין נוצט בפירושו פריער (בייַם ברית בין הבתרים[8]) — „לפיכך כו' רמז על האומות שיהיו כלין והולכין".

ג) עיקר חסר מן הספר: מגין איז דאָך די הקרבת הפרים — האָט רש"י גע־דאַרפט זאָגן והקרבת הפרים מגינה עליהם.

ד) וואָס איז דער זאָגן „ובימי המקדש היו מגינין עליהם כו'" — צי דען וואָלט מען געמיינט אַז די הקרבה ובמילא די הגנה פון די קרבנות איז בזמן הגלות?!

ה) רש"י אין גמרא[9] זאָגט, אַז די שבעים פרי החג — שכנגד שבעים אומות — זיינען „לכפר עליהם שירדו גשמים בכל העולם לפי שנידונין בחג על המים". פאַרוואָאָס זאָגט רש"י בפי־רושו על התורה אַן אַנדער ענין וסוג[10] בפעולת הקרבנות — „היו מגינין עליהם מן היסורין"?

ד. וי"ל דעם ביאור בכל זה:

די עצם זאָך פאַרוואָאָס פרי החג זיינען פוחתין והולכין, וואָלט (בלימוד ע"ד הפשט) קיין גרויסע קשיא ניט געווען. ווייל, ווי עס לייגט זיך אפילו ביי אַ בן חמש למקרא, איז פאַראַן אין יעדן מספר של קרבנות אַ געוויסער רמז. און ווי ער האָט שוין געלערנט פריער אין דעם סיפור פון ברית בין הבתרים (עגלה משולשת גו'[11]) ועד"ז אין פ' נשא ביי די

---

6) בדפוס ראשון, דפוס שני וכמה כת"י רש"י (שתח"י) „והכבשים". ואם אינו טה"ד (ט"ס) אולי אינו ד"ה חדש (והעתקת לשון הכתוב), כ"א המשך לשון רש"י.

7) לכאורה הי' אפ"ל שכוונת רש"י ב„מתמעטים והולכים" היא על הפרים (שהקרבתם היא באופן של „מתמעטים והולכים"), ודבר זה — „סימן כלי' להם". וכן מפורש בלשון הבחיי הנ"ל.

אבל — אינו. כי — עפ"ז מהו להם, מלשון רש"י „שמתמעטים והולכים" (ולא — „מתמעטים כו'") מוכח, שקאי על ה„אומות" שלפנ"ז, ולא שהוא ענין שני בנוגע להפרים. ובפרט שבנוגע להפרים נקט רש"י (ב"פ) הלשון „פוחתין והולכין" (כנ"ל הערה 2). וכן מוכרח לפרש לפי הגירסא בכמה דפוסי רש"י שלפנינו, שחסרות בהם התיבות „סימן כלי' להם".

8) לך טו, יו"ד (בסופו).

9) סוכה נה, ב.

10) כי (גם) בפשש"מ התחלת כל הברכות — היא כמפורש לפני זה „ונתתי גשמיכם" (בחוקותי כו, ד).

11) לך טו, ט וברש"י שם.

קרבנות הנשיאים[12] — אז די רמזים באַ־שטימען די צאָל (א. ד. ג.) פון די קרבנות.

ועד״ז בעניננו: מען וואָלט געקאָנט זאָגן אז יעדן טאָג פון סוכות איז דאָ אַן ענין וואָס איז פאַרבונדן מיט דעם באַ־טרעפנדן מספר דוקא פון די פרים.

און רש״י דאַרף ניט זאָגן אין וואָס עס באַשטייען די רמזים — ווייל דאָס גע־הערט ניט צום לימוד ע״ד הפשט, נאָר צום לימוד ע״ד הרמז והדרוש.

דער „בן חמש למקרא״ ווייס אַז אין תורה איז פאַראַן (ניט נאָר „פשט״, נאָר) אויך רמז ודרוש — וואָס דערפאַר וועט ביי אים ניט זיין קיין קשיא פון דעם שינוי אין מספר הפרים —

אַבער מיט אים לערנט מען בלויז דעם לימוד פון פשט. סיידן עס איז דאָ אַ שווערישקייט אין דעם פשט וואָס וועלט פאַרענטפערט בלויז וועגן מען ווייס דעם רמז.

נאָר בשעת מען קומט צום פסוק „ומנחתם ונסכיהם לפרים גו׳ במספרם כמשפט״ — דאָ וועלט ניט פאַר־שטאַנדיק:

אויב די קרבנות פון יעדן טאָג סוכות האָבן פערשידענע רמזים, הייסט עס דאָך, אַז זיי זיינען (ברמזי וכוונת הענינים) פערשידענע קרבנות[13]. ובמילא האָט דער פסוק געדאַרפט אויס־

12) כנ״ל הערה 4.

13) להעיר מדעת ר׳ יהודה (סוכה מז, א) דפרים אין מעכבין זא״ז שהרי מתמעטין והולכין. וראה ערכין (י, ריש ע״ב) דזה שאומרים הלל בכל יום דסוכות הוא לפי „דחג חלוקין בקרבנותיהן״, ולכן „כל יום ויום נחשב לי״ט בפ״ע״ (ל׳ אדה״ז בשו״ע אר״ח סתרמ״ד. ועד״ז שם סת״צ ס״ו). משא״כ בפסח ש„אין חלוקין בקרבנותיהן״ (ערכין שם) — „אין שום אחד מהם כמועד בפ״ע״ (ל׳ אדה״ז סת״צ שם).

רעכענען יעדן טאָג אַלע פרטים שבה־קרבנות, אויך די וואָס האָבן דעם זעלבן צאָל ווי אין דעם פריערדיקן טאָג.

און ווי מ׳האָט געלערנט פריער, ביי די קרבנות הנשיאים, אַז אע״פ אַז יעדער נשיא האָט געבראַכט די זעלבע צאָל קרבנות ווי די אַנדערע נשיאים, פונ־דעסטוועגן, וויבאַלד אַז „כאו״א הקריבו לפי דעתו״[14] — יעדער נשיא האָט דער־ביי געהאַט אַנדערע כוונות ורמזים, ווי ס׳איז צוגעפאַסט פאַר זיין שבט — רעכנט אויס די תורה ביי יעדן נשיא באַ־זונדער (צוועלף מאָל) די אַלע פרטי הקרבנות (און באַנוגנט זיך ניט מיט זאָגן „וכן הקריב גו״ וכיו״ב).

אַבער בנדו״ד, חזר״ט ניט איבער די תורה ביי יעדן טאָג באַזונדער די מנחות וכו׳, פרטי הקרבן, נאָר אדרבה — דער פסוק איז מדגיש „ומנחתם ונסכיהם גו׳ במספרם כמשפט״ (אַז דאָס איז אין דעם זעלבן „משפט״ ווי די קרבנות פון ערשטן טאָג[15]). דאָס הייסט: ניט נאָר איז דאָ ניט מודגש ווי די קרבנות פון יעדן טאָג זיינען פאַרשידענע קרבנות, נאָר פאַרקערט: דער פסוק איז מדגיש אַז זיי זיינען דער זעלבער ענין וואָס חזר״ט זיך איבער בכל יום ויום „כמשפט״ פון ערשטן טאָג.

וועט דעריבער שווער ביי רש״י: וויבאַלד די קרבנות החג זיינען איין ענין — ווי קומט עס אַז די פרי החג זיינען „פוחתין והולכין״? אויב משנה זיין דעם מספר הפרים, וואָלט געדאַרפט זיין אין אַז אופן פון ברכה, הוספה און „מעלין בקודש״, אַבער ניט כלי׳, „פוחתין והול־כין״!

14) לשון המדרש (במדב״ר פי״ג, יד). וכן מובן גם בפשטות, כמשנ״ת בלקו״ש שם (ע׳ 43).

15) ראה רמב״ן לעיל כח, ז (בסופו). רש״י ד״ה רב אשי סוכה מז, א.

נאכמער — ס׳איז א דבר והיפוכו: פון דעם וואס יעדן טאג איז א שינוי (מיעוט) אין מספר הקרבנות זעט מען, אז זיי זיינען פערשידען, מיט אנדערע רמזים: און גלייך דערנאך איז דער פסוק מדגיש ווי די קרבנות החג זיינען איין ענין, איין „משפט״?

אויף דעם ענטפערט רש״י „פרי החג שבעים הם כנגד שבעים אומות שמת־מעטים והולכים״: די קרבנות החג זיינען טאקע איין ענין (ומשפט), נאר בנוגע די פרי החג (רמז לאומות), דריקט זיך אויס דער ענין אין דעם מספר הכולל פון אלע ימי החג — „פרי החג שבעים הם כנגד שבעים אומות״: די פרים פון אלע זיבן טעג שטעלן צוזאמען איין ענין (ובמילא — איין משפט) — שבעים אומות; און דאס גופא איז דער טעם פארוואס זיי זיינען אין אופן פון „פוחתין והולכין״, ווייל „(שבעים אומות ש)מתמעטים והולכים״.

ה. ביים בן חמש למקרא איז אבער ניט פארשטאנדיק:

מ׳האט שוין געלערנט בריבוי מקומות אין חומש וועגן קרבנות, אלערליי קר־בנות, און אומעטום טוען אויף קרבנות א דבר טוב — סליחה וכפרה, „ריח ניחוח לה״, וכיו״ב.

ווי קומט עס, אז די פעולה פון פרי החג זאל זיין אן ענין פון כלי?

אויף דעם איז רש״י מוסיף ביאור — „סימן כלי להם ובימי מגינין עליהם כו״: דאס וואס די פרי החג זיינען „כנגד שבעים אומות שמת־מעטים והולכים״, מיינט ניט אז דאס איז די פעולה פון דעם קרבן, נאר עס איז „סימן כלי להם״: עס איז בלויז א סימן אז (די קרבנות זיינען כנגד אזעלכע וואס) זיי וועלן סו״ס נכלה ווערן[16]: אבער „בימי המקדש היו מגינין עליהם כו״״ — די פעולה פון די קרבנות, וואס דאס איז „בימי המקדש״, איז פאר־קערט, צו אויפטאן א הגנה.

און די פעולה פון דער הקרבה איז דאך געווען ניט (נאר) בזמן ההקרבה נאר ביז זמן הקרבה הבאה[17] — בימי המקדש[18].

און דער טעם ההדגשה „ובימי המקדש כו״, ווייל דערמיט ווערט קלאר אז דוקא דער ענין („מגינין עליהם״) איז פארבונדן מיט (פעולת הקרבן) בימי המקדש, משא״כ דער „סימן כלי להם״ (וואס שטייט פאר דעם אין רש״י), איז א סימן וועלכער איז פארבונדן מיט די אומות אין אלגעמיין[19] (ניט מיט ימי המקדש).

ו. ע״פ הנ״ל אבער — אז דער ענין פון „מתמעטים והולכים״ איז (ניט פעולת הקרבן, נאר) בלויז „סימן כלי להם״ — קומט אויס, די צוויי ענינים בהפרים וועלכע זיינען כנגד די אומות: (א) דער מספר הכולל — שבעים, (ב) די הקרבה אין אן אופן פון „מתמעטים והולכים״ — האבן צווישן זיך קיין שייכות ניט. האט רש״י געדארפט זיי פאנאנדער טיילן: ע׳ כנגד ע׳ אומות, א

---

16) בבחיי לעיל שם „והי׳ זה סימן כלי׳ לשבעים אומות כו׳ שיהיו כולן כלין כו׳״. ומלשון זה משמע שזוהי פעולת הקרבנות „שיהיו כולם כלין״. אבל לא הביא זה בשם רש״י. כן להעיר, שלא הביא שם (הסיום דפרש״י) שהיו מגינין עליהם כו׳, כנ״ל הערה 5.

17) ע״ד פעולת „והניף״ (פרש״י אמור כג, יא).

18) כי בפששט״מ — כשנחרב ביהמ״ק, שזהו מפני חטאי בנ״י (כמפורש בבחוקותי ובכ״מ) — מובן שבטלה פעולת (והגנת) הקרבנות שהקריבו בו.

19) ואדרבה, זה יהי׳ רק כ„שיבא מלך המשיח״ (רש״י לך שם, יא בסופו).

צווייטער ענין (ד"ה?) — פוחתין והולכין סימן כלי' כו'.

אויך איז ניט גלאטיק: נאך וואס האט מען געדארפט דערויף (שייכות הפרים והאומות) האבן צווי סימנים[20]?

מוז מען זאגן, אז אע"פ אז דער ענין פון „מתמעטים והולכים" איז בלויז „סימן כלי' להם", איז דאס אבער נוגע צו דער פעולת הקרבן.

און דעריבער איז רש"י מדייק „היו מגינין עליהם מן היסורין" (און ניט סתם „לכפר עליהם" כדי זיי זאלן האבן ברכות, גשמים): דאס גופא איז געווען פעולת הקרבן, אז ניט קוקנדיק דערויף וואס דער אויבערשטער האט מלכתחילה געמאכט די אומות אין אן אופן אז זיי זאלן זיין „מתמעטים והולכים", איז אבער „בימי המקדש" — ווען אידן האבן מקריב געווען פרי החג ובדוקא ע' כנגד ע' האומות — איז (אלע ע' פרים) „היו מגינין עליהם מן היסורים", די פרי החג האבן מגין געווען אויף די אומות אז ביי זיי זאל (דעמאלט) ניט זיין קיין ענין פון „מתמעטים והולכים", אפילו ניט א „מתמעטים" פון יסורים.

ז. ע"פ כל הנ"ל ווען אויך ווערן מער פארשטאנדיק דער המשך אין רש"י אויף „ולכבשים" — „וכנגד ישראל שנקראו[21] שה פזורה והם קבועים ומנינם צ"ח לכלות מהם צ"ח קללות שבמשנה תורה" — דלכאורה איז ניט מובן:

בשלמא וואס רש"י זאגט „כנגד ישראל . . והם קבועים", איז דאס דער לעומת פון די פרי החג, וואס זיי זיינען „כנגד שבעים אומות שמתמעטים והולכים"; אבער וואס איז נוגע (אין פשוטו של מקרא) צו זוכן רמזים אויף „מנינם צ"ח"?

מילא דער מספר פון פרי החג איז א ראי' אז זיי זיינען כנגד די (שבעים) אומות; אבער וואס גיט צו דער רמז אין „מנינם צ"ח" אין דעם אז די כבשים זיינען „כנגד ישראל"?

נאר דער ביאור אין דעם: וויבאלד אז די שבעים פרים דז' ימי החג זיינען איין כלל (כנ"ל), איז מסתבר צו זאגן, אז אויך די קרבנות החג וועלכע זיינען „כנגד ישראל", שטעלן צוזאמען איין ענין: און וויבאלד מ'איז זיי מקריב בהמשך אחד מיט די פרי החג, לייגט זיך צו זאגן, אז ביידע סוגי קרבנות האבן אן ענלעכע פעולה.

זאגט רש"י — „ומנינם צ"ח לכלות מהם צ"ח קללות שבמשנה תורה": אמת טאקע אז „כבשים, כנגד ישראל . . והם קבועים" — אידן זיינען (ניט „מתמעטים והולכים" ח"ו, נאר) „קבועים", „קיימין לעולם"[22]; אבער דאס איז נאך ניט שולל אז עס זאל ביי זיי זיין יסורים ר"ל.

אויף דעם קומען די „כבשים" און טוען אויף „לכלות בדוגמת סימן כלי' פון די פרים, נאר לטובה) מהם צ"ח קללות כו'", אז ניט נאר וואס די עצם מציאות פון אידן בלייבט גאנץ, נאר דאס איז אין אן אופן פון מנוחה ושלוה, אן יסורים.

ח. מען דארף נאך אבער פארשטיין: אין פסוק שטייט דאך „לפרים לאילים ולכבשים" — פארוואס לערנט רש"י אז „ולכבשים" איז „כנגד ישראל", און ניט „לאילים" וואס שטייט פריער אין פסוק?

20) ובפרט עפמשנ"ת לקמן סו"ס ח.

21) ירמי' נ, יז.

22) לשון רש"י הנ"ל הערה 8.

און מען קען ניט פֿאַרענטפערן, אַז דאָס איז דערפֿאַר וואָס אידן ווערן אָנגערופן „שה״ אָבער ניט „אילים״, ואדרבה — רש״י האָט שוין מפרש געווען אין פ׳ לך[23], אַז אומות נמשלו לאילים — ווייל:

א) אויף „פר אחד איל אחד״[24] (וואָס שטייט ביי שמיני עצרת) איז רש״י מפרש „אלו כנגד ישראל״. זעט מען אַז אויך פר ואיל קענען זיין „כנגד ישראל״[25] (מצד זייער מספר וכיו״ב). האָט דאָך רש״י געקענט געפינען אַ רמז הכולל אויף די אילים דחגה״ס — י״ד — וואָס האָט אַ שייכות צו אידן[26]?

ב) אפילו מ׳זאָל זיך דוחק זיין און זאָגן אַז ס׳איז ניטאָ קיין רמז המתאים בדרך הפשט אויף די י״ד אילים (און דערפֿאַר מוז מען זאָגן אַז די כבשים זיינען כנגד ישראל) — בלייבט ניט גלאַטיק[27] אין פסוק: הלמאי איז די תורה מפסיק צווישן די פרים (כנגד האומות) און כבשים (כנגד ישראל) — מיט אילים?

וועט מען דאָס פֿאַרשטיין בהקדים וואָס רש״י איז מפרש אַז די פרים זיינען כנגד די אומות (בלויז) מצד דעם מספר (הכולל ד)שבעים — ולכאורה: רש״י איז דאָך מפרש אין פ׳ לך[23] אַז אומות נמשלו לפרים שנאמר סבבוני פרים רבים; פֿאַר־וואָס ברענגט ניט רש״י דעם ענין דאָ ביי פרי החג?

די תמי׳ איז נאָך גרעסער: בנוגע צו „כבשים״ זאָגט רש״י אַ טעם אַז דער מין כבשים גופא איז אַ רמז אויף אידן, האָט דאָך רש״י אוודאי[28] געדאַרפט זאָגן אַ טעם בהשייכות פון דעם מין פרים צו אומות העולם?

ט. וי״ל דעם ביאור בזה — עכ״פ ע״ד הרמז:

ביי די קרבנות פון חג הפסח[29] איז רש״י מפרש: „פרים — כנגד אברהם״; „אילים — כנגד אילו של יצחק״; „כבשים — כנגד יעקב״.

פֿאַרוואָס זאָגט רש״י „אילים״ — לשון רבים — בשעת אין פסוק שטייט „ואיל״ (ל׳ יחיד)? קען מען זאָגן, אַז דערמיט מאַכט רש״י קלאָר, אַז אָט דער פירוש באַציט זיך (ניט נאָר צו דעם פסוק, נאָר) צו אַלע קרבנות מוספי יו״ט[30] פון פרים אילים וכבשים, אַז זיי זיינען כנגד די ג׳ אבות.

און דערפֿאַר קען רש״י ניט זאָגן אַז די פרי החג זיינען כנגד די אומות ווייל אומות נמשלו לפרים — ווייל אדרבה, דער מין פרים דאָ איז אַ רמז אויף אברהם; ס׳איז נאָר וואָס דער מספר הפרים זיינען כנגד די שבעים אומות.

---

23) שם.

24) כט, לו.

25) ולהעיר שבכמה דפוסי רש״י שלפנינו הלשון: „איל כנגד ישראל״. וראה שיחת ש״פ פינחס הנ״ל (הערה 3).

26) ראה זהר סוף פרשתנו (רנט, א). ובמשכיל לדוד כאן: איכא למימר שהם לכלות מהם י״ד עתים לרעה. ועוד. ולהעיר גם מאברבנאל כאן ברמזי י״ד כבשים — „רמז לבני יעקב . . י״ב וכאשר תעשה מיוסף שני שבטים . . ואת דינה . . היו . . י״ד״. וראה אוה״ח לעיל כט, יג. משכיל לדוד כח, יט. ועוד.

27) אף שבפשט״מ — כן הוא סדר הקרבתם.

28) כיון ש„פר אחד״ הוא „כנגד ישראל״, כנ״ל בפנים.

29) לעיל כח, יט. וראה גם פרש״י נשא ז, כא.

30) וי״ל שאלה הם גם הרמזים דמוספי ר״ח שלפנ״ז (כח, יא). ומה שלא כתב זאת רש״י שם, כי ההכרח לרמז זה (ע״ד הפשט) הוא מזה שגם שאר מוספים (דיו״ט) הם דמינים אלה, שמזה מוכח שהו״ע כללי (ולא ענין מיוחד לר״ח בלבד).

און ס׳איז קיין סתירה ניט, אז די פרים זיינען סיי כנגד אברהם און סיי כנגד די שבעים אומות — ווייל אויף אברהם׳ן שטייט[31] „אב המון גוים נתתיך", איז מען בחגה״ס מקריב די פרים כנגד די אומות וואס אברהם איז „נתתיך" צו זיי ל„אב"[32].

ועד״ז בנוגע צו „כבשים", אז דאס וואס זיי זיינען כנגד ישראל איז עולה בקנה אחד מיט דעם וואס זיי זיינען כנגד יעקב — ווייל דוקא יעקב איז „מטתו שלימה"[33], פון אים זיינען ארויס בלויז „ישראל" (משא״כ יצחק וואס יצא ממנו עשו).

ועפ״ז וועט ווערן מבואר (ניט נאר פארוואס דער פסוק איז מפסיק מיט „אילים" — וויבאלד זיי זיינען כנגד יצחק — נאר) אויך דעם טעם השינוי, וואס דוקא ביי קרבנות החג האט מען געבראכט „אילים שנים" (ניט ווי בשאר היו״ט וואס מען ברענגט „איל אחד"):

וויבאלד אז די פרים וכבשים זיינען ניט כנגד אברהם ויעקב כשלעצמם, נאר בשייכות צו די פון וועמען זיי זיינען „אבות" — שבעים אומות ובני ישראל — איז פארשטאנדיק, אז עד״ז איז בנוגע צו די „אילים, כנגד . . יצחק". און דער־פאר ברענגט מען „אילים שנים" — כנגד די צוויי זין פון יצחק, יעקב ועשו[34].

און דאס איז דער סדר הקרבנות: פריער קומען די פרים כנגד שבעים אומות; לבסוף קומען די כבשים כנגד ישראל: און אלס א „ממוצע" — די „אילים שנים", כנגד עשו (אומות) און יעקב (ישראל).

[ומהאי טעמא זוכט ניט רש״י קיין רמז אויף דעם מספר (הכולל) של האילים — ווייל די אילים זיינען ניט אן ענין לעצמם, נאר זיי „געהערן", זיינען בלויז א ממוצע צווישן פרים וכבשים, כנ״ל].

יו״ד. ויש להוסיף: רש״י איז דאך מדייק בלשונו „אילים — כנגד אילו של יצחק"; וואס איז די שייכות פון „אילים שנים" — יעקב ועשו — צו „אילו[35] של יצחק"?

איז דער ביאור בזה (ע״ד הרמז): וועגן אילו של יצחק שטייט אין פרקי דר״א[36], אז „שתי קרניו של איל, של שמאל נשמע קולו על הר סיני . . וקרן של ימין . . (ו)עתיד לתקוע בו לעת״ל".

דער חילוק צווישן די צוויי ענינים — מ״ת (ה״ס) און לעת״ל — איז: מ״ת האט א שייכות צו אידן דוקא — תורה איז „מורשה קהלת יעקב"[37], און עכו״ם שעוסק בתורה חייב מיתה[38]; משא״כ די גילויים דלעת״ל וועלן אויפטאן אויך אויף (אין) די אומות אז ורב יעבוד צעיר[39], ועמדו זרים ורעו צאנכם גו׳[40], און נאכמער כמש״נ[41] אז אהפוך אל

31) לך יז, ה וברש״י שם.
32) כ״פ גם במשכיל לדוד פרשתנו שם. וראה עד״ז פנים יפות כאן.
33) רש״י ויחי מז, לא. ועוד.
34) ראה גם משכיל לדוד שם.

35) בדפוס ראשון, דפוס שני וכת״י רש״י (שתח״י) — „כנגד יצחק" (וכן נעתק בגור״א שם). אבל בדפוסי רש״י שלפנינו (וכן בראי״ם שם) הוא כבפנים.
וצ״ע ההכרח לזה בפשוטו של מקרא. ובפרט שלעיל בפ׳ נשא כתב רש״י „כנגד יצחק" (ולא „אילו של יצחק"). ואכ״מ.
36) פל״א.
37) ברכה לג, ד.
38) סנהדרין נט, ע״א.
39) תולדות כה, כג.
40) ישעי׳ סא, ה.
41) צפני׳ ג, ט. רמב״ם הל׳ מלכים ספי״א.

עמים שפה ברורה גו' לעבדו שכם אחד.

קומט אויס, אז די צוויי קרניים פון אילו של יצחק האבן א שייכות איינער צו יעקב (ישראל) און א צווייטער צו יעקב ועשו (אומות).

יא. פון יינה של תורה שבפירוש רש"י:

בנוגע דער פעולה פון הקרבת שבעים פרים כנגד שבעים אומות זאגט רש"י „ובימי המקדש היו מגינין עליהן כו"; דאקעגן בייַ די כבשים זאגט ער „ומנינם צ"ח לכלות מהם צ"ח קללות שבמשנה תורה" — וואס כו"כ פון די „קללות שב־משנה תורה" זיינען שייך דוקא צו זמן הגלות, ניט בימי המקדש?

דער ביאור אין דעם: ס'איז דאך תפלות כנגד קרבנות תקנום[42]. און דאס וואס מען פלעגט אויפטאן בזמן שביהמ"ק הי' קיים דורך קרבנות, טוט מען איצטער אויף דורך תפלה.

דער חילוק איז אבער[43]: דורך קרבנות בגשמיות אין ביהמ"ק הגשמי, קומט אראפ די פעולת הקרבנות ביז אין גשמיות העולם, „בעולם בחיצוניות בפו־על ממש"[44]; משא"כ דורך תפלה איז די פעולה נאר אין נפש (אין דעם אדם גופא).

וי"ל אז דאס איז דער חילוק צווישן פעולת הפרים והכבשים:

די פרי החג וואס דארפן אויפטאן אין די אומות, קענען נאר זיין „בימי המקדש", ווען מ'האט געהאט קרבנות בגשמיות וואס האבן געהאט א פעולה אין חיצוניות העולם: אבער משחרב ביהמ"ק איז דאס בטל געווארן, וכמחז"ל[45] „אוי להם לעכו"ם שאבדו ואין יודעין מה שאבדו".

משא"כ בנוגע אידן, איז „כבשים כנגד ישראל . . והם קבועים", וואס דער פירוש הפנימי בזה איז, אז די קרבנות זיינען „קבועים" — זייער פעולה איז „קיימת לעולם";

וואס דורך תפלה שכנגד קרבנות טוט מען אויף „לכלות מהם צ"ח קללות שבמשנה תורה", אז אפילו משחרב ביהמ"ק וגלינו מארצנו און מען געפינט זיך תחת יד האומות, האט מען ניט קיינע יסורים ח"ו, נאר מען האט מנוחה ושלום ושלוה,

„ולכל בני ישראל הי' אור במוש־בותם"[46], זייענדיק נאך אין מצרים, אין מיצר הגלות,

און דאס ווערט די הכנה קרובה צו דער מנוחה ושלום אמיתיים ביז תכלית השלימות בזה, נאכמער ווי בימי (פדה בשלום פון) דוד, אפילו מער ווי בימי שלמה, נאר ווי בימי המשיח[47] — בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ פינחס תשמ"א)

---

42) ראה ברכות כו, א־ב.
43) לקו"ת פרשתנו עו, סע"ב.
44) ל' הלקו"ת שם.

---

45) סוכה שם.
46) בא י, כג.
47) ראה באורוכה אדהאמ"צ בסו"ס שערי תשובה חלק ראשון (נו, א). המשך תער"ב ח"ב פרק שעד.